

VIII. ÉVFOLYAM, 13. SZÁM 1929. ÁPRILIS 28

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagyapó mesél

Nagyapó mesél

(Képpel a címlapon)

Mesemondó esték,
Ha rátok gondolok,
Öregedő szívem
Hangosan feldobog.

Elhallgattam volna
Estétől estélig,
Mentem vele, mentem
A világ végéig.

Elöttem nagyapó
Szelid, nyájas képe,
Hej, mennyi szép mese
Jutott az eszébe!

Bejártam ő vele
Az egész világot,
Rengeteg erdőt, —
Még madár se járt ott.

Mit tőle halottam,
Soha nem feledem.
Az unokáimnak
Tovább mesélgetem.

E—ó

Az üveg golyó

Irtta: Gedő Elza.

Misi az üveggolyót csak álmában látta. Messzi idegenben, az első éjszakán. De amikor nekiült, hogy megírja az első levelet messzi idegenből az édesanyjának, akkor nem irt sem a hatalmas ötemeletes házról, ahol ezentul lakni fog, sem a tágas, remek iskoláról, ahol most majd kedvére szedheti magába a tudományt; a bácsiról meg a néniről sem mesélt, akik most majd sok évig gondját viselik; a fehérkeztűs biztos urról sem beszélt, aki az utját mutogatja, ha át akar jutni az utca másik oldalára, — hanem csakis az álmáról irt. Az üveggolyóról.

Igaz, Misi maga is váltig csodálta, hogy a szavak valahonnan a szíve legmélyéről csak odahulltak egyenesen a fehér pirostra és éppenséggel azt mondták el, ami odahaza búcsuzáskor a torkát szorongatta: „Édes anyám, lelkem . . .”

Mert Misi amugy sem volt beszédes gyerek, de azon a nevezetes utolsó napon meg már éppen nem szólt semmit. Pedig róla beszéltek, az ő dolgát emlegették faluszerte napokon át, de talán még a harmadik határban is csak arról mesélgettek, hogy milyen óriási szerencse érte a Misi gyereket, no meg a szegény, özvegy édesanyját.

Mert az ugy esett, hogy szombat este Misi hamarabb szaladhatott haza a műhelyből és ujdonsült kis asztalosinas létere csak amugy zöldkötényesen nyomban ki is ült a kertajtó elé olvasni. Most ugyan a munkánál is szépen megállta a helyét és egy szóval sem zugolódott, hogy édesapja halálával a tanulásnak talán már örökre befellegzett, de azért szabad idejében mégis csak a betűt falta hatalmas éhséggel. Vagyis inkább falta

volna. De mert valamennyi könyvét betéve tudta, most csak a kezében tartotta a legkedvesebbiket, a szemét meg lehunyta félig és úgy mondogatta magában sorra a verseket, meg az elbeszéléseket és még a testét is lassan ingatta hozzá. Így aztán persze se nem látott, se nem hallott és azt sem vette észre, hogy valaki egyszer csak megáll előtte és mosolyogva figyeli.

Testvérkéi, Borka meg Zsuzska bezzeg szemfüleesebbek voltak. A futóbab indái között tüstént kidugták orrocskáikat aztán szaladtak be az édesanyjukhoz és lelkenedezve sugdosták neki, hogy: „Misit ottkint egy táskás utazó nézi.” Erre, persze, édesanya is kijött a házból és akkor nyomban kiderült, hogy a táskás utazó nem más, mint Zsiga bácsi, édesapának unokabátyja, akinek dolga akadt valahol a környéken és most a rokonai faluját is felkereste. Így akadt a Misi gyerekekre, amint az egy picit szurtosan-kócosan magyar olvasókönyve felett esti ájtatosságát tartotta.

No és aztán olyan gyorsan ment minden, hogy még a léleketük is elakadt valamennyiüknek. Még alig ért be Zsiga bácsi a szobába, amikor máris kijelentette, hogy neki másnap este okvetlenül vissza kell utaznia Budapestre, de Misit ezer örömmel magával vinné, maguknál tartaná, taníttatná, amíg csak diplomás ember nem válik belőle.

Édes anya éppen hellyel akarta kínálni a bácsit a hüvös, tiszta szobában és csak szorosabban kapaszkodott meg a szék támlájába. Szó nem jött ki a száján, csak a két szeme pillantása volt olyan, mintha sikiütött volna egyet. Borka meg Zsuzska kerekre tátott szájacskával bámulták Misikéjüket. Zsiga bácsi meg várakozón nézett rá, biztatón is, meg jókedvűen is. Mint aki nagyon bizonyos a maga dolgában. Misi úgy állt köztük egy-két pillanatig mélyen lehorgasztott fejjel, szótlanul, de aztán egyszerre felkapta a fejét, a két paraszas szemével egyenesen az anyja két rimánkodó, könnyes szemébe nézett és úgy mondta a maga kicsit mogorva módján, igen határozottan: **Találni akarok.**

Sok szó aztán másnap sem igen esett már a háznál. A bácsi egymást még megbeszélte édesanyjával, aztán magára hagyta a kis családot. Hadd készülődjenek. Édesanya csendesen sütögette az utraválót a konyhán, csendesen rakosgatta, pakolgatta Misi szerényke cókmojkját és közben magában, de csakis magában a kezét tördelve egyre így rebegett: Csak a szivére vigyázzon majd ott a nagy jómódban. Jaj Istenem, a tiszta szivére... De a Misi gyerekeknek sehogysem tudta ezt megmondani.

Az már hajnal óta kinn fűrészelgetett és úgy elmerült a munkájába, mintha nem is érdekelné semmi egyéb a világon. Borka meg Zsuzska ott guggoltak előtte egész nap és néma csodálattal figyelték, hogy készül itt számukra a legislegtakarosabb bababöleső. Nem, Misi igazán nem juthatott szóhoz. Mert közben úgy eljárt az idő, hogy már éppen csak az öltözködésre teltett. A bácsi már meg is érkezett. Sietnie kellett.

... Aztán meg a puffogó, hatalmas gépkocsiból, amelyikkel a jó órányira levő vasutállomáshoz száguldoztak, a három lengő

fehér kendőt is csak egy pillanatig láthatta a kis kapu előtt. Csak egy pillanatig a nagyfejű napraforgó-családot a kert hátsó végében, aztán hipp-hopp! Egy-két ámuló, ismerős arcot az elsurranó utcákon és máris a nagy pirosmályva bokrot a Rózi néni ablaka alatt. Az pedig már legszélső ablak a faluban...

De aztán néhány nap múlva, Demeter, az öreg postás ugyan-ezen az uton kocogott visszafelé és hozta vissza Misit. Vagyis hát a Misi legislegelső levelét vitte fel a napraforgós kiskertbe.

„Édes anyám lelkem! A bácsi sürgönyéből már tudják édesanyámék, hogy szerencsésen megérkeztünk. Egész éjszaka utaztunk és a bácsi aludt is, de én meglestem a sötétben mindegyik állomásnak a nevét. És fel is irtam magamnak mindet, hogy majd tudjam, melyik következik, ha karácsonyra hazautazom. Tegnap délelőtt a bácsi mindjárt be is iratott a gimnáziumba, mert azt mondja, hogy ez most már nagyon is sürgős. Délután meg a könyveket is megvettük: 9 darabot. De én már olyan álmos voltam, hogy még a vacsora se kellett. Lefeküdtem és azt álmodtam, hogy még odahaza vagyok a kertünkben és édesanyám játszik velem. Ugy, mint amikor még egészen kicsike voltam. Szappanhabarcsot csinál egy kis cseréptálba és buborékokot fúj hosszú száalmaszállal. De az a buborék nem pattant ám szét, mert aztán már nem is buborék volt az, hanem valami csodafényes ökölnyi golyó. És akkor már nem is láttam a kertet, hanem kint futottam a golyóval a sötétségben, a sineken. Akkor hallom, hogy édesanyám rimánkodik meg sikitozik mögöttem és azt kiáltozza, hogy igen vigyázzak arra a golyóra. Mert az üvegből van és mi lesz velem, ha eltöröm? De olyan hangosan zokogott édesanyám, hogy arra felébredtem. És magam is sirtam erősen, mert álomban éppen meg akartam mondani, hogy ne féltse már édesanyám oly igen azt a golyót. Mert talán nem is üvegből van az, hanem aranyból. Ez volt az éjjel. És most is csak azt mondom édesanyámnak, hogy ne féltsen, meg ne sirasson engem. Mert hát a szívem sincs ám üvegből...”

Borka meg Zsuzska ámulva bámulták, hogy édesanyjuk nevet is meg sir is a Misi levelén. De azért hamarosan észreveték a kis szöszkék, hogy most egyszerre szétfoslott a bánatfelhő az ő kis házuk felett. És amint az ebédnél az édesanyjuk ragyogó arcát látták, csillogó szemmel, majszos szájjal végre meg merték kérdezni: Ugye édesanyám, a Misi részét is mind megehetjük? . . .

(Budapest.)

Ha igaz barátja vagy a Cimborának, el kell mondanod kedves szüleidnek, hogy bármely nyelven megjelent szépirodalmi, tudományos vagy szakmunkát, ifjúsági könyvet legolcsóbban nálunk vásárolhat. Az összes magyarnyelvű szépirodalmi újdonságokat raktárról szállítjuk igen kedvező áron. Kívánatra díjtalan prospektust küldünk. Milyen könyvek érdeklík születeket? Aesopus lapkiadó, Satu-Mare—Szatmár.

A varrógép

Egy találmány története.

Az 1844-ik esztendő egy napos, nyári délutánján, Franklin János, jómódu bostoni gyümölcs- és zöldségkereskedő, kényelmesen nyújtzkodva üldögélt verandáján és ujságot olvasott.

Egyszerre megrökönyödve kapta fel fejét és odaszólt feleségének:

— Istenemre! Ez a szerencsétlen Howe tisztára megbolondult!

— No, no, János, — csititgatta az asszony, — csak ne ítélj hirtelen! S hozzá ilyen kegyetlenül . . .

— Kegyetlenül? Hohó! Azt már igazán nem mondhatod rám, hogy nem vagyok hozzájuk jó szívvel. Hónapok óta hordják tőlem a krumplit meg a zöldséget — hitelbe... Talán kértem egyszer is tőlük az árát?

— Ez igaz. De hisz' olyan szegények a szerencsétlenek . . . Howe reggeltől napestig dolgozik és azt a keveset is, amit keres . . .

— Azt is abba az esztelen találmányba öli.

— Varrógépet eszkábál! Hallod, asszony, varrógépet! Egy

olyan masinát, amely szabómesterek és varrónők helyett dolgozik majd, s ahogy ő hiszi, sokkal gyorsabban és jobban, mint azok. Hahaha . . .

— Miért ne sikerülne neki? Majd meglátod, Howe rátalál a nyitjára. Igen ügyes ember.

— Ugyan, lelkem! Azt a varrógépet, vagy micsodát, majd egyszer, talán száz esztendő múlva bizonyosan feltalálja valaki. De addig, mindig többet ér a szabó becsületos kezemunkája.

— El kell ismerned azonban, hogy Howe szorgalma és kitartása előtt mindenkinek kalapot kell emelni.

— Igen, a szorgalma, meg az — adósságai előtt.

— Ugyan, János, csak nem siránkozol amiatt a pár dollár

miatt. Hisz nem lehet több, mint ötven, hatvan dollár, attól te sem halsz még éhen. Azért még Howet nem kell bolondnak tartanod.

— Dehogy azért! Olvasd el magad, itt áll az ujságban. Majd meg látod, nekem van igazam! — Azzal nevető arccal átnyujtotta az ujságot az asszonynak és ujjával egy vastag betűvel szedett cikkre bökött.

Franklinné csendesen olvasta :

Szenzáció! Korszakalkotó találmány! Szenzáció!

Ma, 1844. július 14.-én délután 5 órakor, az Auburn és Társa kézműáruház, Atwood Street 7. szám alatti helyiségében nagy versenyvarrást rendez. Vállalatunk öt legügyesebb, nagy gyakorlattal bíró munkásnője kél versenyre a Howe Éliás ur által feltalált varrógéppel. Mindenkit szívesen látunk. Belépődij nincs!

Franklinné felugrott.

— Hová sietsz Mary? — kérdezte Franklin.

— Howenéhoz! — kiáltott vissza amaz, s mint egy győzelmi zászlót, lobogtatta az ujságot. Léleketnélkül futott át a szomszédba, s a nagy sietségben szinte beesett az ajtón. Howe lakása igen szegényes volt, s inkább műhelyre, mint polgári lakásra emlékeztetett. Furók, vésők, kalapácsok, rengeteg szerszám hevert szerteszét a szobában úgy, hogy a szoba pár darabból álló berendezése szinte elveszett közöttük.

Howené alacsony, beesett arcú asszony volt, aki ijedt ábrázattal meredt a nagy dérrrel-durral berohanó szomszédnőjére.

— Bizonyára az adósság miatt? — kérdezte félénken.

— Ugyan, szomszédasszony, arra ne legyen gondja. De nézze, — az ujságra mutatott — ezt ni, ez majd kisegíti magukat a bajból. Mondja, komoly dolog ez?

— A legkomolyabb. Jöjjön csak, majd megmutatom ezt a kis csodamasinát! Sok álmatlan éjszakán keresztül, rengeteg nélkülözés között csinálta a férjem. Az asztalhoz lépett s levette róla a terítőt. Furcsa, drótból, pléhből és vasdarabokból összeeskábált kis gépecske kerül elő alóla. Ez bizony még alig hogy hasonlított az általunk ismert varrógéphez.

— Ejnye, de furcsa egy jószág! — kiáltott fel Franklinné, amint meglátta. Howené azonban nem ütközött meg a megjegyzésen és boldog mosollyal nézegette férje mesterművét.

— Nincs ebben semmi furcsa. Egyszerű kis gép, amely egyszerűen dolgozik. Idenézzen! — Két kis vászonrongyot vett elő és a gép alá tette. Mozgásba hozta a gépet; rekedt, berregő hang hallatszott és mielőtt még a szomszédasszony észrevette volna magát, a két vászondarab nyílegyenes varással egy darabba forrott össze.

— Nohát... Ilyen csodát! Hisz ez szemfényvesztés!

— Ó, dehogy, egy gyermek is megcsinálja, olyan egyszerű. — Franklinné alaposan szemügyre vette a varrást, majd félig ijedten, félig meglepetten csapta össze a kezét:

— Uram Jézus — kiáltott fel, — én ezt egy félóra alatt se

varrom össze. — Csodálatos találmány. Hogy jött rá az ura?

— Még egész kisfiu korában foglalkoztatta a dolog. Szegény molnár volt az alpjá, aki a városba küldte világot látni. Itt aztán Dávid műszerészitél kapott alkalmazást...

— Dávidnál, a híres távcsőkészítőnél?

— Igen. Ez a Dávid mondta neki egyszer tréfából: „Hallod-e, Éliás! Híres ember akarsz lenni? Csinálj egy varrógépet”. Ettől kezdve Éliásnak rögeszméjévé vált a varrógép feltalálásának gondolata. Rengeteget dolgozott, de semmi sem sikerült neki. Sokat éhezünk, sokat kinlódunk ez alatt az idő alatt, az adósságunk is felszaporodott. Próbáltam kiverni a fejből, de Éliás nem tágitott. Sziklaszilárdan bizott benne, hogy majd egyszer, rengeteg kísérlet, próbálgatás után mégis csak sikerül. Egyszer egy szövőszéket adtak hozzá javításba. Ahogy nézegette és ide-oda forgatta a szövőszék kis hajóit, hirtelen egy gondolata támadt: A kis hajókat össze kell kötni egy varrótüvel és megvan a megoldás. A gondolatot tett követte. Ime, itt van a munkája. Ha sikerül, meg vagyunk mentve, megszünik minden gondunk és bajunk; ha pedig nem, úgy tönkremegyünk végleg és velünk pusztul Éliás legjobb barátja, Fischer György is.

— Kicsoda? Fischer, a szénkereskedő? Miért?

— Ötezer dollárt kölcsönzött a férjemnek a vállalkozáshoz, vagy talán még ennél is többet. Pedig neki sincs sokkal több. De már jön is Éliás.

Howe lépett be az ajtón, Fischer követte. Howe vígan szólította meg feleségét:

— Képzeld csak, György nem hagyja, hogy ma délután elmenjek a versenyre. Azt mondja, agyonütnek!

— Ugy van, Howéné asszony, — erősítette Fischer, — oda ne engedje az urát. Egy sereg varrólány meg szabólegény bőszerűen orditva járja az utcát. Mind Howe ellen tüntet. Azt mondják elveszi a kenyerüket. Agyon akarják ütni.

— Istenem, Istenem! — rémüldözött Howéné.

— Ne félj, lelkem, — nyugtatta meg Howe, ebből úgy sem lesz semmi. Megyek és győzni fogok. Bebizonyítom ezeknek a szabólegényeknek és varrólányoknak, hogy az én gépem nem fosztja meg őket becsületesen szerzett kenyerüktől, csak megkönnyíti nekik a munkát és megsokszorozza a jövedelmüket.

Azzal elindult. És győzött! Öt ügyes, gyakorlott varrónő kelt versenyre Howe gépével és a varrógép rövidebb idő alatt készült el ugyanazzal a munkával, amit az öt leány végzett. Sok száz ember nézője volt az érdekes versenynek. Az üzlet előtt rengeteg szabólegény és varrólány gyült össze, akik még mindig fenyegették a feltalálót úgy, hogy csak a rendőrség védelme alatt került haza.

A korszakalkotó találmány azonban még sokáig nem hozta meg a becsületesen kiérdemelt munka gyümölcsét. Egész Amerikában nem akadt ember, aki vállalkozott volna a gép szabadalmaztatására és a szabadalom kihasználására. Az akkori emberek ellenségei voltak minden újításnak. Howe öccse a következő évben Angliába utazott és hosszas alkudozás után végre sikerült

neki a szabadalmat egy angol gyárossal megvásároltatni. Az 1847. esztendőben azután Howe is Angliába ment és jelentős javításokat eszközölt találmányán. De itt sem volt szerencséje. A gyáros, a szabadalom új tulajdonosa csúnyán becsapta, annyira, hogy utolsó gépének árán tudta csak hajójegyét megváltani. A gyáros hamarosan milliókat szerzett Howe gépeiből.

Amerikában sem járt több szerencséivel. Ott is más aratta le az őt illető jövedelmet. Egy Singer Izsák nevű ember, aki hamar felismerte a találmány jelentőségét, néhány jelentéktelen változtatás után saját neve alatt szabadalmaztatta Howe varrógépét és hozzáfogott a gépek gyártásához. Howeval persze szóba sem állott. Nemsokára ezer és ezer plakát, hirdetés kürtölte szét a Singer varrógépek nagyszerűségét és egyszerre meghódította a közönséget. A „feltaláló” pompás üzleteket kötött és tenger pénzt keresett.

Howe minderről semmit sem tudott. Visszavonultan, elkeseredetten élt Bostonban, mint aki elvesztette életcélját, amíg egyszer Fischer szénkereskedő, akinek még mindig adósa volt az ötezer dollárral, fel nem hívta figyelmét a Singer varrógép nagy sikerére. Azt tanácsolta, inditson pert Singer ellen. De Howe belefáradt. Pénze sem volt hozzá. Az agilis Fischer azonban nem nyugodott bele a dologba. Hamarosan talált egy vállalkozót, aki pénzt adott a perre és teljes energiával belefeküdt, hogy Howe igazát kiderítse. Megindult a per. Singer ravaszul, nagy körültekintéssel védekezett s hosszú ideig sikerült elhuznia a pert. Végül mégis tisztázódott, hogy a varrógép igazi feltalálója nem Singer, hanem Howe és így a szabadalom is őt illeti. Singer marad a vesztes s a bíróság kötelezi, hogy minden darab általa gyártott és eladott gép után 5 dollárt fizessen Howenak. Az 1862. esztendőben a mindent statisztikai alapon számoló amerikaiak megállapították, hogy az Egyesült Államok területén 300.000 varrógép volt üzemben. Így hát igen jelentős volt az összeg, ami annyi kinlódás után a boldog Howe zsebébe vándorolt. Később ő is alapított egy óriási varrógépgyárat Bridgeportban, mely ma is fennáll és hatalmas vállalatná nőtte ki magát.

Édesanyádnak, nagylánytestvérednek bizonyára nagy örömet szerzel, ha felhivod figyelmüket arra, hogy német nyelvű fehérnemű és kézimunkauságból szívesen küldünk kívánatra ingyen mutatványszámot. Mindkét lap elsőrendű és meglepően olcsó. Félévre az egyik 160, a másik 185 lei. Kézimunka vagy fehérnemű ujságot küldjünk? Aesopus lapkiadó, Satu-Marc—Szatmár.

Pompás ízű
magas fápértékű
mindenüft kap-
bató a

STOLLWERCK
TEJKARAMELLA

A vadászkastély titka

Regény

Írta: Fábian Gyula

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Kata megfordítja a sors kerekét.

Sötét, titokzatos, mély éjszaka borult a parnói erdőre. A vadászkastélyban édesen aludt a két szökött diák, nem sejtve, hogy ezen az éjszakán milyen vészes fellegeket hajt feljűk az ádáz sors, amely elsöpörni készül őket. Forgott a sors kereke... Ezen az éjszakán egy század katonaság készülődött, hogy hajnalban meginduljon és rostává lőjje a vadászkastélyt, a szalmából készült halál-légiót, amely rettenthetetlenül örködött a sötét éjszakában a két diák álma fölött. Óh, borzalmas sors! Mit hozol holnap szekereden, amelynek kerekerei mindent eltipornak, ami utjukba kerül? Álljatok meg ti, félelmetes kerekék, ne törjétek össze szegény Korcsag Jóskát és a kalandszomjas Miskei Tamást! . . .

*

Reggel nyolc órakor csilingelő szánkó állott meg a gyönyösvári árvaház kapuja előtt. Egy testes, körszakállas, piros arcu gazdaember szállott le a szánról és egy kilenc éves kedves lánykát emelt le az ülésről. A gazda illedelmesen kocogtatott Márton bácsi portás szobája ajtaján és Gerlóci igazgató ur felől kérdezősködött.

— Az igazgató ur már az iskolában van, — igazította őket utba Márton bácsi, — beszélhetnek vele. Jobbra az első ajtó.

A látogatók hamarosan Gerlóci igazgató ur előtt állottak.

— Mivel szolgálhatok? — kérdezte jószágon az árvák apja.

— Bozzai András vagyok, kérem tisztelettel. Ez a pintyőke pedig Kata, az én kis lánykám. Nagy dologban járunk itt. Egy Korcsag János nevezetű diákról lenne híradásunk, meg bizonyos Miskei Tamásról, aki ugyancsak diáksorba van.

Gerlóci igazgató úr izgatottan emelkedett fel íróasztala melől.

— Hogyan, gazduram? Tudna valami bizonyosat mondani ezekről a szegény eltűnt diákokról? Elpusztultak volna valahol?

— Nem bizony! Élnek. Hál' Istennek, egészségesek, mint a makk! Mint a bikk-makk!

— Hol vannak?

— A parnói erdőben, a bajor király vadászkastélyában, amely most lakatlan.

— Mit csinálnak azok abban a kastélyban?

— Bagótüdővel táplálkoznak... De majd az én kis Katám elmond mindent, mert hiszen ő találkozott velük.

A kis Kata előlépett. Megtágitotta a nagykendőjét, meghu-

zogatta a szoknyácskáját és bátran elmondta az erdei kalandját. Gerlóci igazgató úr nagyot szippantgatott szivarjából.

— Ugy? Hát ez a két lurkó mentett meg téged a megfagyástól? No, ez érdekes. És most a parnói erdőben bujdosnak.

— Igen, ők voltak a megmentőim, főképpen pedig Koresag Jóska, aki a kiáltásomat meghallotta, észrevette, hogy még élet van bennem és azután is nagy gonddal ápolt. És most azért jöttünk, hogy bocsásson meg szegény árvának az igazgató ur. Ugyis halálra marja a lelkiismeret a gyilkosság miatt?...

— Micsoda gyilkosság miatt? — kérdezte Gerlóci igazgató úr megütődve.

— Hiszen, szegény Koresag agyonütötte a Csinos szamarat! Ezért szökött meg éppen és ezért akar tovább bujdosni. A világrét sem merne visszajönni. Fél, hogy becsukják...

— Hja! Persze! Most már értem a dolgot. Hát persze, persze. A Csinos miatt...

Bozzai uram tempósan kigombolta a subáját, egy nagy bankótárcát vett elő, megnyálazta a hüvelykujját, egy ropogós vadonatujs 50 pengős bankót tett az íróasztalra.

Azt gondoltam, hogy helyreállítom a Koresag becsületét. Méltóztassék ezért a pénzért egy új szamarat vásárolni az árvának.

Gerlóci igazgató úr csöndes mosollyal tolta vissza a bankót.
— Köszönöm az áldozatkészségét, Bozzai uram! Nincs szükségem a pénzre. Koresagnak én már régen megbocsájtottam, annál is inkább, mert nem ütötte agyon a Csinos szamarat. Él az vígan tovább. Amikor Koresag megütötte, halottnak tette magát, de bizony fölugrott, amikor Márton mester egy nagy vödör jeges vízzel nyakon zúditotta ökelmét.

Kata összecsapta a kezét örömeiben.

— A Csinos él! Koresag nem gyilkos, hanem ártatlan! Oh mennyire örülök!

Bozzai uram csendesen megszólalt.

— Én, uram, nem gombolom ki újra a subámat, hogy viszszaadnom az 50 pengőt! Fogadja el, kérem, az árvák számára. Igaz szeretettel adom...

— Köszönöm szépen, gazduram! Isten fizesse meg a jóságát! Most pedig azonnal telefonálok Miskei Árpád ezredes úrnak, hogy ne aggódjék tovább a fia miatt, mert megkerült. Él és egészséges.

Gerlóci igazgató úr fölemelte a telefonkagylót. Hallózott, erőlyesen csengetett, majd, amikor megkapta az összekötötést, elmondta az ezredesnek a nagy ujságot. Amikor a beszélgetést befejezte, letette a kagylót és Bozzai uram felé fordult.

— Az ezredes úr igen boldog. Azonnal ide siet. Kéri magukat, hogy várják meg őt.

Egy fertály óra sem telt el, Miskei Árpád ezredes úr megjelent az árvaház irodájában. Ősz hajja, egyenes dereka, pattogó hangja, katonás úr volt, aki erősen megrázta Bozzai uram kezét és megölelte a kis Katát.

— Nem is tudom, hogyan köszönjem meg ezt a jó hírt,

amit nekem hoztak. Hanem most én sietek a parnói erdőbe és elhozom azt a két haszontalan lurkót, rontom-bontom a kakas zuzáját!

— Én is szeretnék az ezredes urral tartani, — mondta Gerlóci igazgató ur. — Visszahozom szegény Jóskát.

Bozzai gazda sziveskedett.

— Ha már így áll a dolog, azt ajánlanám, hogy fogadják el az urak az én szánkómat. Felülünk rá, jó két lovamat fogtam eléje, ott leszünk egy óra alatt. Szivesen elviszem a kastélyig az urakat.

— Köszönettel fogadjuk, — harsogott örömmel az ezredes. — Siessünk! Alig várom, hogy atyai keblemre pofozzam azt az én rossz fiamat; rontom-bontom a kakas zuzáját!

Néhány perc mulva csörgő szán siklott a parnói havas uton. Szikrázott a patkó a lovak patái alatt. Úgy repült a szánkó, mintha sárkányok lettek volna elébe fogva.

(Folytatása következik.)

A király neve

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Irtai Avar Gyula

Azon kell kezdenem, hogy Péter Jóska inas akart lenni. Régen volt ez, akkoriban Nagy Lajos uralkodott. Abban az időben nagy urak voltak az iparösemberek, különösen a csizmadiák. Csakis nemes ember lehetett csizmadia. A mi Péter Jóskánk pedig nem volt nemes.

Szomorkodott is ezért. Sokszor sirt. Amig más gyerek ugrált, kurjantott a réten, Péter Jóska egy helyen maradt; a lelke Kasán járt, s ott is a Fő utcában, ahol Árvay János lakik. Hires csizmadiamester volt Árvay János, bizony még a királynak is szabott csizmát. Istenem, de szép dolog is lehet, ha valaki a királynak csinálja a finom kordován csizmát!

Péter Jóska azt érezte, ő is tudna szép csizmát csinálni, kedve, az van hozzá, de mi haszna ennek! Hiába is szeretne csizmadia lenni, sosem lehet, hacsak...

Még elgondolni is gyönyörűség volt, ami a hacsak után következett, megsiklandozta a kis Jóska lelkét! Arra gondolt a molnár-fiu, hátha megneemesítenék... Szívét nagy öröm járta, fel is ugrott s rohant a malomhoz. Az öreg kerék is ezt mormogta:

— Megneemesít a király.

Bátyja az ajtóban állt, két kezével átkarolta mind a két lábát s könnyes szemmel könnyörgött:

— Drága bályám, menj fel Budára, mondd meg a királynak, hogy csizmadia szeretnék lenni...

— Nagy fába vágta a fejszédet, — mondta komolyan a

bátyja, no de Isten segits, fölmegeyek Budára, tán beengednek a király elé...

Péter Jóska bátyja öccse gondjára bizta a malmot, ő pedig elindult a soktornyú Budára. Hiszen csak ment, ment a dolog Budáig, el is gondolta a derék molnár, mit fog mondani a királynak... így fogja kezdeni:

— Felsőges királyom . . .

S aztán a többi magától megy. De amikor Budára ért, valahogyan fogyni kezdett a sok szép szó, amit kigondolt s már csak annyi maradt, amit a legkisebb gyerek is elmondana... ejnye, ejnye, hová lett a mersz? Hiszen édesapjuk a király vitéze volt! Bátor, vakmerő katona, talán azért is esett el.

Bizony nagy ur a király, nehéz előtte beszélni; Péter Jóska bátyja elfelejtette a mondókáját, már azt sem tudta, hogyan menjen, hogyan álljon meg? szégyen — avagy nem: bizony a lába is reszketett. A nagy ajtó előtt sokáig habozott, vissza is akart fordulni, de mert nagyon szerette öccsét, a kilincsre nyomta kezét s ő bent állt a nagy terembe. A szeme káprázott.

Aztán ment, ment roskadozó léptekkel a menyezetes trón felé.

A jó Istenre gondolt, aki megsegítette, el is kezdte:

— Felsőges királyom . . .

Nagy Lajos leszállt az aranyos trónról s meleg hangon biztatta az akadozó embert, mondja el, amit akar?

A király meleg szava nagy erőt adott Péter Jóska bátyjának. Hirtelenében eszébe jutott a sok szép szó s oly formás beszédben adta ki lelke vágyát, hogy a király szemében is megcsillantak a könnyek.

— Nemde fiam, édes apád Péter Imre volt? Nagyon örülök, hogy feljöttél, ugyanis nemességet szántam édes apádnak, az én felejtéhetetlen vitézemnek, most nektek adom . . . a mai naptól nemesek vagytok . . .

Péter Jóska bátyja leborult a trón zsámolyára és szégyen — vagy nem, megeredtek a könnyei, bizony megnémult a nyelve; egy szó nem sok, de annyit se tudott mondani . . . azt sem tudta, hogy került ki a palotából s ha nem lett volna hóna alatt a nemesi oklevél, azt hitte volna, hogy álmódott.

Mit mondjak még? A kis Jóska inas lett és amikor főlzabaldult, olyan csizmát formált, hogy csodájára jártak a csizmadiák. És Péter Jóska az első pár remek rámás csizmát a bátyjának adta . . .

(Budapest.)

A legnívósabb tartalmu, ragyogó kiállítású félhavi folyóirat, a „LANTOS MAGAZIN” első száma már megjelent. A lap előfizetési ára negyedévre 250, félévre 500, egész évre 1000 lei. Minden előfizető, aki 1 évig rendeli a lapot, díjtanulul kap egy Kodak fényképeső gépet. Prospektust díjtanulul küld az Aesopus lapkiadó, Satumare—Szatmár.

Sáríka naplója

Szeptember 20. Itthon.

Egy hét óta járok már iskolába. A tanítókisasszony nagyon örült, amikor megtudta, hogy én már majdnem minden betűt ismerek és sok szót már el is tudok olvasni. Amikor mondtam a kisasszonynak, hogy ezt mind Lajesitől tanultam, hallgatott egy darabig, aztán így szólt:

— Milyen szép dolog volna az, ha a nagyobb gyermekek, akik már jártak iskolába, így tanítgatnák a kisebb testvéreiket, akkor még az olyan kicsi faluban sem volna írástudatlan ember, ahol — nics iskola...

Nem is gondoltam, hogy az iskolában is milyen nagyszerűen lehet játszani, mulatni. Én azt hittem, hogy ott örökkön örökké csak tanulni kell, mégis úgy vágytam már oda járni. Hát még most mennyire szeretem az iskolát, mióta tudom, hogy ott jókedvűnek is szabad lenni. Olyan sok barátnőm van már, hogy alig tudom mindennap elsorolni a nevüket Lilinek és Mancinak. Ők mindig a kapuban várnak engem és folyton kérdezik:

— Mit tanultatok ma? Mit játszottatok a szünetben?

Néki is vett apuka ábécét, hadd utánozzanak engem a tanulásban. De jó is az iskolába járni!

December 12. Itthon.

Délben bekopogtatott a gyerekoszobába a postás. Egy levelet hozott. Apuka és anyuka a háta mögött jöttek és olyan furesán csillogott a szemük, mintha nagyon nevetgetnékjük lenne. A postás bácsi is alig bírta visszatartani a kacagást.

— Egy levelet hoztam, kérem, — mondta a postás bácsi.

Én hamar oda szaladtam és amikor megláttam a levelet, felkiáltottam.

— Szent Isten! Hiszen ezt a levelet én irtam. Miért jött vissza?

— Nem tudom, kérem. A postán azt irták reá, hogy: „Cimzett ismeretlen!” Aztán meg bélyeg sincs rajta. A bélyeg hiánya még nem lett volna baj, legfeljebb büntetést kellett volna fizetni érte, amit persze most a kisasszonyka fog megfizetni. Még jó, hogy a kisasszonyka olyan levélborítékra írta a címet, amelyekre az apukája neve is rá van nyomtatva. Így legalább tudtam, hova hozzam vissza.

— Mit irtak rá a postán?

— Azt, hogy „Cimzett ismeretlen!”

— Már hogy volna ismeretlen! Ki nem ismeri Réti Berta második elemistát?

— Kicsodát kérem?

— Réti Bertát!

— Ahá! Tudom már, hol a bibi! Hiszen erre a borítékra az van írva, hogy: „Béti Rerta második elemista!” A kisasszonyka összetévesztette a B-t az R-el! Hahaha!

Ekkor már anyuka és apuka is úgy nevettek, hogy a könny potyogott a szemükből. Apuka odaszólt anyukának:

— Nézd csak, hogy megnyult az orra!

Én ijedten az orromhoz kaptam és úgy éreztem, mintha csakugyan hosszabb volna, mint máskor. Apukáék kifizették a biintetéspénzt, a levelet magukhoz vették, engem összecsókkoltak és azt mondták, hogy a leveletem elteszik emlékébe.

Amikor apukáék elmentek, én kiszaladtam az előszobába és ott nézegettem az orromat a tükörben. Eszembe jutott, hogy a varrókisasszonyunk a völegényéről beszélt a multkor anyukával. Német levelező a völegénye egy bankban. Azt mondta róla a kisasszony:

— Mindenképp csinos fiu, csak olyan nagy orra ne lenne!

Szegény völegény! Hogyne volna hosszú az orra, mikor mindig levelezik. Én még csak egy levelet irtam s apuka máris azt mondja, hogy „megnyult” az orrom. Nem is irok én több levelet. Utóvégre is egy leánynak szépnek kell lenni!

December 20. Itthon.

A multkor, hogy a naplót diktáltam, Lajcsi majd lefordult a székről, annyit nevetett, de nem mondta, hogy miért, csak irt.

Azóta aztán megtudtam, hogy arra szokták mondani, hogy megnyult az orra, akinek meglátszik az arcán, hogy valami kellemetlen meglepetés érte. Ez hát csak olyan szóbeszéd, nem kell féltennem az orromat, affelől irhatok levelet, akárhányat.

Az a multkori levélírás úgy volt, hogy én összebarátkoztam egy második osztályos kislánnyal, Réti Bertával. Nagyon jóba lettünk. Titokban elmondtam neki, hogy mi Lajcsival milyen naplót írunk.

Mondtam, hogy alig várom már, hogy magam írhassem a naplóm, ne kelljen Lajcsit nyaggatnom vele. Hiszen már le is tudok írni minden betűt. Kicsit is, nagyot is.

— Tudod mit, — mondta Berta — írjál nekem egy levelet. Postán küldjed. Van nekem egy első gimnázista bátyám, vele elolvassuk és majd ő megmondja, hogy elég ügyes vagy-e már ahhoz, hogy magad írjad a naplót.

Én úgy is tettem és lám, hogy megjártam vele. De nem csoda, mikor a B és R betűk olyan nagyon hasonlítanak egymáshoz. Csak annyi különbség van köztük, hogy az egyiknek befele, a másiknak kifele görbe a lába. Más betűkkel is vagyok néha úgy, hogy összetévesztem. No de nem baj, fogom én azt jobban is tudni.

—Lajcsi már ötödik gimnáziumba jár. Sok a tanulni valója. Sajnálom szegényt még és is zavarni ezzel az irással. Megbeszéljük most, hogy abba hagyjuk a naplóírást.

Közeledik a karácsony is. Lili és Manci velem íratnak levelet a mennyországba. Ők nem veszik észre, ha valami hibát ejtek. A mennyországban pedig még azoknak a levelét is el tudják olvasni, akik nem ismerik a betűt.

Kiesi naplóm tehát Isten veled! Ha majd olyan szép és jó irásom lesz, mint az én kedves Lajcsi bátyámnak, akkor én vezetlek tovább. Tudod, majd ha nagyobb leszek, (Hegyközujlak.)

Nyári beszámoló

II.

Most pedig beszámolok a muzeumokban látott dolgokról. Kétszer voltam a Nemzeti Múzeumban. Először az ásványtárt, másodszer a régiségtárt néztem meg. Az ásványtárban sok-sok érdekes és tanulságos dolgot láttam. Szép ásványokat nyersen, úgy, ahogy találják, majd ugyanazt kidolgozva. Milyen nagy a különbség! Nagyon kedvesek voltak a kis achát kövek. Láttam egy óriási ametisztet, amelyet Braziliában találtak. Láttam a híres gyémántok utánzását, és így most el tudom képzelni, hogy milyen a Kohinor vagy az Orlow. Voltak aztán kis és nagy meteor vasak vegyesen. De a legérdekesebbek a megkövesedett krokodilok, halak, csigák stb. voltak. Ezek sok-sok ezer évvel ezelőtt, amikor éltek, Isten tudja, hogy, két kő közé szorultak és odapréselődtek. A kutatások alkalmával aztán ezeket a köveket megtalálták. A csontok, persze, rég porrá váltak, de az állat testének mása ott maradt a kőben. A legkisebb csontok helyei is tisztán láthatók. A régiségtárban régi ékszerek, edények, könyvek, miseruhák stb. vannak elhelyezve. Különösen az ékszerek érdekesek. Először kavicsokat, apró köveket felfűzve és durva láncokat láttam. Aztán jöttek a drágakövek csiszolatlanul, összevissza felfűzve. És így mind szebbek és szebbek lettek, s végre oly gyönyörűen faragott arany karkötőket, öveket, ékkövel kirakott nyakékeket láttunk, hogy alig tudunk tőlük megválni. Aztán voltak ott a rómaiak idejéből fennmaradt amforák, amelyben az italt tartották, mert hidegen maradt benne. Ezek olyan formák, mint a mostani nagy cserépfazék, csak nyílásuk kisebb. Láttam egyházi dolgokat, úsan himzeti miseruhákat, házi oltárokat, melyeknek lapjai Krisztus életének és szenvedéseinek egy-egy jelenetét örökítik meg. Volt két vagy három régi sir is. Az egyik egy katona sirja volt. A katonának minden csontja megvolt. Mellette feküdt teljesen berozsdásodott kardja és sisakja. Az előcsarnokban pedig láttam Lucia Cecilia római hercegné és egy ismeretlen nő közös, nagy kőkoporsóját. A sir 1700 éves, Komáromban találták és csak a koponyák és sipesontok vannak már meg. A sirban régi korsók is voltak betéve, mert a rómaiaknál az volt a szokás, hogy az elhunytal kedvenc tárgyait is eltemették. Ezeken kívül még szobrokat, serlegeket, stílusokat, harci eszközöket stb. láttam.

A múzeum belső része igen szép. Ahogy belépünk, mindjárt elől egy kitömött rinocerosz és egy vaddisznó van. Az előbit Horthy Jenő ejtette Indiában, az utóbbit pedig Horthy Miklós kormányzó. Az előcsarnokban kereken egy régi latin és görög felirásos síremlékek és lapos kőoszlopok vannak, melyekre a görög és római mythológia egy-egy alakja vagy jelenete van kifaragva. A lépcsőház menyezetét gyönyörű festmények díszítik. Az emeleten két hosszú oszlopsor van és minden oszlop közé egy-egy költő vagy hazafi mellszobra van elhelyezve.

Egyszer voltam a Szépművészeti Múzeumban. Ebben a mű-

zeumban legkevesebb két hétig kellene járni, hogy az itt látotokról az ember be tudjon számolni. Amikor beléptem a muzeumba, úgy éreztem, mintha templomba lépnék be. A lépcsők, a falak márványból vannak, az előcsarnok olyan homályos, mint egy templom belseje és az egész olyan ünnepélyes. A képek között gyönyörű Benczur Gyula „Vajk megkeresztelése” c. képe és Zichy Mihálynak a festménye, mely Erzsébet királynét ábrázolja Deák Ferenc ravatalánál. Munkácsynak csak két kis valódi képét láttam, a többi utánzat volt.

Voltam még a Fővárosi Muzeumban is egyszer. Ez már nem olyan nagy, pompás muzeum, mint a két előbbi. Itt a Pestet érintő dolgok vannak felhalmozva. Képek a régi Pestről, minden féle emlékek, pesti céhek ládái, stb. Gyönyörű Benczur „Budavár visszavétele” c. festménye, mely majdnem egy egész oldalt lefoglal. Érdekes még a „színész szoba”, ahol a híres magyar színészek és színésznők emléktárgyai és mellszobraik vannak. Legelől van Blaha Lujzának, a „nemzet csalóányának” a mellszobra magyar parszt viseletben.

Persze, a muzeumokban látottak így leírva — pláne az én leírásomban — nem olyan érdekesek. Azt inkább látni kell és amelyi kunoka olyan szerencsés, hogy Pestre mehet, ajánlom, hogy legalább a Nemzeti Muzeumba menjen el, mert itt sokat fog látni és tanulni.

Az utolsóelőtti napon voltam fenn a várban és végül beszámolok az itt látottakról, persze, csak a nevezetesebb termekről, mert már így is félek, hogy Nagypó visszaküldi a beszámolót, mert igen hosszú. Szép márványlépcsőn mentünk fel egy kisebb terembe, ahol megvártuk a vezetőt és a többi látogatót. Több kisebb-nagyobb termen haladtunk végig, amíg elértünk az első nevezetesebb teremig: a trónteremig. A trónterem közepén egy hosszú oszlopsor halad végig. Butor nincs benne, csak nagy csillárok és azon a helyen, ahol valamikor a trón állott, egy tükrök van. A bálterem a leggyönyörűbb. Minden fehér. Felül csillárok csüngenek alá, egynek súlya egy mázsa és van vagy 10. A bálterem mellett van az étterem. Fehér márvány asztalok vannak és amerikai diófából, készült székek, melyek pehelykönnyűek. A menyzetet Feszty Árpád festette. Gyönyörű a gobelin-terem, melynek két szemben levő falát a négy évszaknak (tavasz, nyár, ősz, tél) gobelin képe díszíti. Nagyon szép a Habsburg-terem is, ahol kerekén a Habsburg uralkodók mellszobrai vannak. A nagy, fehér ruhatárnak egy sarkában van egy gyönyörű labástrom szobor, a libát lopó cigányfiút ábrázolja. A szobortól egy pár lépcső vezet le a ruhatárba, ahonnan egy üveggel fedett helyiségbe érünk, ahova a fogatok érkeztek volt.

Felmentünk a Halász-bástyára, ahonnan szintén elragadó kilátás nyílik. Megesodáltam Mátyás király vadász-csoportját és voltam benn a gyönyörű Mátyás-templomban is.

Jó volt a szép Pesten, sok-sok szépet láttam és tanultam, „de a szívem csak azt mondja: jobb otthon.”

Kezeit csókolja hálás unokája:

(Kolozsvár, 1928. XI.—14.)

Petrovay Gabriella

Dr. Szórszálhasogató tragédiája

Irtá és rajzolta: ifj. Pröhle Vilmos.

Dr. Szórszálhasogató Richárd az állattan professzora volt. De az állatok közül csakis a rovarok, a rovarok közül csakis a hangyák, a hangyák között is csak a vándorhangyák, illetőleg csupán a vándorhangyák lábai érdekelték, azoknak is csak egyes izületei. Magukkal a hangyákkal nem is törődött, mert még egyet sem látott életében; de vot 4 és fél hangyalába.

Hetven éve egy angol kolle-gája lent járt Afrikában, hogy a vándorhangyák életét tanulmányozza, de mikor egy hangya-hölgy meg-csipte: örökre elment a kedve a további kutatástól. Azért nem jött haza üres kézzel: mellényzsebében magával hozta a vándorhangya hölgy erőszakosan kihült tetemét, akit a csipés után lovagiatlanul megölt s melyből — ah, beh finom stilusbeli megkülönböztetés az élő és holt tárgy között! — a hosszú ut után csupán 4 és fél láb maradt sértetlen, amit nagy lelküen és utá-

lattal az épen Londonban bogarászó Szórszálhasogató barátunknak adományozott.

Negyven és fél esztendeig vizsgálta, anali- és szintetizálta Dr. Szórszálhasogató Richárd a 4 és fél hangyalábat s a tudomány örök dicsőségére 40 és fél hatalmas kötetben irta meg munkásságának tudományos eredményét —: uj ösvényt vágva az állattan rovarszakosztálya hangya-alosztályának Lábak fejezetében.

Egy-egy kötet 1 méter magas, 60 centi széles, 45 centi vastag és 75 kiló nehéz volt.

Az első kötet **Előszó** volt.

A második kötet a remélhető második, harmadik, negyedik

javitott és bővített kiadások előre megírt előszavait tartalmazta. A harmadik kötet általános, a negyedik részletes **Bevezetés** volt.

Az ötödik kötet a mellényekről szólt általában, mert a négy és fél hangyaláb az angol rovarász mellényzsebéből került elő.

A hatodik és hetedik kötet a mellénynek és a mellényviselésnek volt gyönyörű történeti regénye, amellel behatóan foglalkozott a mellénytelenség őstörténelmével. A szatmári szabók diszmellénnyel tüntették ki érte.

A nyolcadik kötet a mellényzsebekkel foglalkozott részletesen, s megállapította, hogy **vannak** mellényzsebek.

A kilencedik kötet megkülömböztetett 2, 3, 4, sőt 5 zsebes mellényeket, valamint mellényes zsebeket és zsebtelen mellényeket is. Ezért akét kötetért a berlini és párisi szabók diszoklevelet és új kreációju mellényeket küldtek az illusztris szerzőnek.

A tizedik kötet speciálisan az angol mellényzsebekkel foglalkozott, különösen ezeknek óvó-energiájával. A londoni szabók erre iparendélyt küldtek a professzornak s klubjuk elnökévé választották.

A tizenegyedik és tizenkettedik kötet az angol mellényzsebek óvó-energiájából azok tartósságát, keménységét, elpusztíthatatlanságát vezette le. Akkor már a világ összes szabómesterei atyámesteriüké választották, az angol király pedig Lord-nak nevezte ki. Mylord

Waistcoat-Pocket*) Richárd lett Dr. Szórszálhasogatóból, — a posta meg naponta annyi csomag mellénytiszteletpéldányt hozott,

hogy a professor gazdasszonya nem tudta már hová rakni!

De az új lord mindezzel nem törődött. Megírta a tizenharmadik kötetet, melyben az első tizenkét kötet alapján arra a következtetésre jutott, miszerint az angol mellényzseb keménysége, tartóssága, elpusztíthatatlansága oly nyomó-erőt tételez fel és vált ki, hogy mellényt legfeljebb csak elefánt hordhat, minden más élőlényre halálos, — az elefántnál is súlyos kórokokat okozhat, hozhat létre azonban.

A világ összes szabómesterei erre egyhangulag visszavonták a diszokleveleket s beszüntették a mellényhegyek zállítását. S

*) Ejtsd: Májlord Uésztkót-Pokil = mellényzseb.

ezután snki sem olvasta a tudós professzor ur könyvét, mert eddig is kizárólag csak szabók olvasták.

Pedig elkészült már negyven kötet, melyek a hangyalábak mithikus erejét tárgyalták, mert miszerint ama bizonyos 4 és fél hangyaláb egy félével utat kibírt egy angol mellényzebben: tehát azok ellenállóképessége oly óriási, miszerint hihetetlen energia forrást tartalmaznak — úgy, hogy a mai világ mechanizmusának mozgató erejét: a drága villamosságot ingyen és ezerszeresen pótolhatják.

Már a negyvenedik kötetet kezdte írni dr. Szórszálhasogató, éppen a felénél tartott, amikor eszébe jutott, hogy negyven és fél esztendeje nem volt kint. Igyekezett hát az udvarra, egy kicsit szellőzni, de a gazdasszonya elállta az útját egy mellénnyel:

— Vegye ezt fel Mylord, mert megfázik, hűvös van kint.

— Mi ez? — kérdezte a professzor, — hisz ennek nincsen ujja!?!

— Egy mellény Sir**) — felelte a gazdasszony.

— Mellény?!? — csodálkozott a mellények, Darwinja és Európai szaktekintélye. — Ilyen a mellény? Hisz ez rongy!

És megütötte a gutta...

... melynek köszönhetjük, hogy csak 40 és fél kötet maradt utána.

**) Ejsd: Szir = Uram.

RÁDIÓ ROVATVEZETŐ:

Dr. VAJDA ISTVÁN

II. közlemény.

Mint tudjuk, a hangot elektromos hullámok továbbítják. A jelen esetben azonban nem is fontos számunkra, hogy az elektromos hullámok lényegével tisztában legyünk. A fény, amint tudjuk, ugyancsak rezgés, az éternek, ennek a súlytalan, anyagtalan, a mindenséget betöltő közegnek a rezgése. Ha nem is tudunk a fényről közelebbit, mégis látunk, szemünk megismeri az egyes tárgyak alakját, színét, kísérletezhetünk a fényvel, fényképezhetünk vele s a legtöbb esetben elegendő számunkra, ha a sajátosságait ismerjük valamennyire és a lényegével egyáltalában nem törődünk.

Az elektromos hullám lényegében ugyanaz, mint a fény. Az elektromos hullám ugyancsak az éter rezgése, azonban míg az éter a fényben sokkal szaporábban rezeg és a fényhullámok hossza a milliméter milliomodrészével mérhető, addig az éter rezgése az elektromos hullámban sokkal kevesebb és az elektromos hullámok hossza több méter, sőt több kilométer. Az elektromos hullámok terjedésének magyarázata képen gondoljunk a vízbe dobott kőre: ha a vízbe követ hajítunk, a pont körül, ahol a kő elsüllyed, szabályos gyűrűk támadnak, melyek mindig nagyobbodva, a végén elsimulnak. A leadóállomás által az éterbe kidobott elektromos hullámok ugyanezen törvény szerint terjednek, mindenkor köralakban.

Habár a rádió amatőrnek ugyyszólván lehetetlen, hogy felvő állomása mellé leadóállomást is létesítsen saját használatára, elsősorban a leadóállomás berendezésével kell megismerkedniünk ahhoz, hogy a felvevőkészülék használatát és működését megérthessük.

A leadóállomásnak lényegében az a feladata, hogy szétterjessze, az éterbe kisugározza a hanghullámokat vivő elektromos rezgéseket. A leadóállomás berendezés lényege tehát egy olyan erőforrás, mely nagy intenzitású elektromágneses mezőt tud létesíteni. Erre a célra szolgál a leadóállomás antennája. Az elektromágneses mező az antennából árad szét a térbe, s ennek az elektromágneses energiának (erőnek) a legfontosabb tulajdonsága, amelyen a rádió lényege nyugszik, hogy igyekszik elszabadulni a vezetőtől, s a szabad térbe, az éterbe megy át. Ha megütnék egy hangvillát, annak hangja rezgésbe hozza a levegőt és a hang a levegőn keresztül a fülünkbe jut. Az antennából kiáradó elektromos energia is ritmikus mozgást idéz elő az éterben, amely ritmikus mozgásnak elektromos hullám a neve.

(Folytatom.)

A Cimborá barátai

Április havában lapunk zártaig a következő buzgó olvasók szereztek új előfizetőket a Cimborá számára:

Kiss Éva
Mach Maca
Mandel Karcsi
Ujlaki Pista
Tóth Lenke
Erdős Péter
Fizély János
Komáromi Ágnes
Pellion Nóra
Schwartz Rudi
Takács Lenke
Nagy Gábor

Hálánk jeléül mindegyiknek küldtünk egy-egy szép, értékes ifjúsági könyvet. Akinek neve vastag betűvel van szedve, az egynél több előfizetőt szerzett. Ezek természetesen annyi könyvet kaptak, ahány új előfizetőt szereztek.

Nehogy előfordulhasson, hogy valakinek a neve véletlenül ki marad, arra kérjük olvasóinkat, figyelmeztessék az új előfizetőket, akit szereztek, hogy az előfizetés beküldésénél hivatkozzanak arra, kinek az ajánlatára fizettek elő.

TARTALOMJEGYZÉK:

E—6.: Nagypapó mesél.
Gedő Elza: Az üveg-golyó.
A varrógép.
Fábián Gyula: A vadászkasztély titka (Regény).
K. Bendre-Róza: Sárika naplója.
Avar Gyula: A király neve.
Nyári beszámoló.
Ifj. Pröhle Vilmos: Dr. Szórszálhasogató tragédiája

Rádió.

A Cimborá barátai.

Elek nagypapó üzenetei.

Fejtörő.

Elek nagypapó üzeni:

— Sonnenfeld Gyuszi és Teri, Nagyvárad. Igen örültél a 24 oldalas Cimborának, s remélem, fokozódni fog az örömed azáltal is, hogy pontosan vasárnapra érkezik meg. A 5. számot pótolja a kiadóbácsi. Rejtvényed sorra kerül. — Zombory Iván, Királyhelmeccz, Szlovákia. Skárlátban voltál s amiatt nem irhattál, amíg a betegségen túl nem estél. Ha nem is öntözhetél husvétkor, volt örömed mégis: Barnai nénitől kaptál egy nagy tortát, Lenke nénitől pedig egy csokoládé tojást is sok narancsot. Aztán betegséged alatt leirtad a tavaszt, még pedig igen ügyesen. Szóval, gyakoroltad magadat a fogalmazásban, s ezzel meg is lehetsz elégedve. Arra, hogy a nyilvánosság elé lépj írásaiddal, ráérsz. Majd ennek is elkövetkezik az ideje. — Hollós Ági, Nagyvárad. Hosszu idő óta vagy unokám, s csak most irsz először. Nem baj, jobb későn, mint soha, s ha beváltod a szorgalmas levél írást illető ígéretedet, még van bocsátva a mulasztásod. Örvendek, hogy kedvens ujságod, a Cimborá, s jól esik a kívánságod, mert magam is kívánom, hogy sokáig szerkesszem a Cimborát. Kívánom, mert látva látom, mennyire szükséges az én munkám. — Buesinszky Erzsike, Nagymihály, Szlovákia. Hála Isten, nem vagyok beteg, csak egy kissé fáradt. Tulságos sokat dolgoztam a télen. De már nap-

ról-napra mulik a fáradságom. Tudod, miért? Reggelenként nyesegetem a fáimat, kapálgatok, s ez a munka valósággal felüdit. Sokkal könnyebb utána az irás.

— **Bartos Pötyi, Buci és Ica, Gyergyószentmiklós.** Azt igen helyesen teszitek, ha a nyári vakációról beszámoltok, de közbe-közbe hadd jöjjenek a levelek is. Nem csodálom, hogy igen tetszik a Vadászkastély titka, mert ez valóban igen érdekes történet. — **Bereczky Gyurka, Zsibó.** Ugy-e, édes anyád írta a levelezőlapot, te meg szépen alá kanyarítottad a nevedet szép kerek betűkkel. Hej, ha en egyszer akkora ur lehetnék, hogy a leveleknek csak alakanyaritanám a nevemet! Hát, boldog fiu vagy te, Gyurka, s tartson is mindig a boldogságod, de azokkal a szép kerek betűkkel ezután irj levelet nagyapónak. — **Székely Ágnes, Arad.** Már megint sok retvényfejtést küldesz, levelet nem. Már pedig én II. osztályos tanulótlól elvárom a levelet. — **D. Szabó Öcsike, Mokra-Luka, Szlovákia.** Nézed az arcképe-met s elgondolkozol, hogy nagyapó már öregedik és még mindig jót, szépet, tanulságosat ír az unokáknak. Való igaz, nagyapó csakúgyvan öregedik, de a legnagyobb mesemondó, Jókai Mór szerint, öreg ember, nem vén ember, s nagyapó ma épp oly könnyen ír, mint legszebb férfikorában. Más magyarázatát ennek nem tudom: nyilván egy láthatatlan kéz vezeti a tollamat, amikor nektek írok. Édesanyádnak, ki oly meleg sorokkal pótolta a te leveledet, csókolj meg a kezét az én nevemben. — **Balázs Sára, Székelyderzs, Udvarhelymegye.** Levelet, levelet, nem csak megfejtést! — **Murányi Géza, Nagyvárad.** Harmadféléve jár neked a Cimborá s most írod az első levelet. Ne mentegessed magadat azzal, hogy nem volt időd, mert juthatott volna egy kevés idő a levélíráshoz is.

Szeretem azt az őszinte vallo-mást, s hiszem, hogy beváltod ígéretedet: többször irsz ezután. A kiadóbácsi közölte velem, hogy január 18-án feladta a könyveket. Nyilvánvaló, hogy elvesztek, tehát pótolta. Jól esett a figyelmességed, hogy közölte velem Sahy magyar nevét. Tehát Sahy lett Ipolyságból. Hát bizony erre ezer esztendeig sem jöttem volna rá. A beszámolódat várom. — **Holländer István.** továbbítottam a kiadóhivatalnak, de máskor ne feledkezzél meg arról, hogy hol kelt a leveled, mert a kiadóbácsinak is sok idejébe kerül, amíg az előfizetők könyvéből kikeresi a nevedet, minthogy az előfizetők helységei szerint vannak bevezetve. Egyéb ként közli velem a kiadóbácsi, hogy pótolta a bélyegeket. —

Lőrincz Árpádka és Edithke, Hidvég, Háromszékmege. A rejtvényeket már meg tudjátok fejteni, mert a nyomtatott betűket ismeritek, olvasni is tudtok, de levelet írni még nem; édesanyátok ír helyettetek. Hát, csak igyekezzetek, hogy ne kelljen fárasztanotok édesanyátokat levélírással, s egyszer csak látjátok, hogy olyan szép lesz az írásotok, mint az édes anyátoké. akinek tolmácsoljátok viszont-üdvözléte-met. — **Pelcz Mancika, Arad.** En ugyan nem voltam diákleány, de azért tudom, hogy helyes beosztással jut idő levélíráshoz is. Bizonyosság erre szépen írt leveled. Annak igen örvendek, hogy tetszettek az ajándékönyvek, s annak is előre örvendek, hogy majd hosszabb levelet irsz. várom. — **Steiner Richárd, Nagyvárad.** Majd rendbe jön a Cimborá megjelenése is. Az ilyen hirtelen átváltozás sok minden nehézségbe ütközik. Remélem, már el is felejtetted a betegségedet. — **Bortnyik Irén., Szászrégen.** Milyen jó neked, hogy nemcsak a Cimborában olvashatod nagyapó meséit. Igen kedves néni lehet a ti tanító-

Ne féljen a járványoktól

hanem öblögesse minden reggel és este a torkát állott vagy langyos vízzel, amelybe egy kávéskanálnyi

DIANA SÓSBORSZESZ

van beleöntve.

Járványos időben a fertőzések rendszerint a szájüregen és a torkon keresztül történnek, ily módon eredményesen védekezhetik tehát komoly következményekkel járható fertőzések ellen.

nénitek, hogy a kézimunka órán olvas fel nektek a Cimborából. — **Lukáts Pál, Nagyvárad.** Harmadik éve jár neked a Cimborára, s most irsz először nagyapónak. Megbocsátok, hogyne bocsátanék meg, mert remélem, hogy most kedvet kapsz a levélíráshoz. Ez azért is fontos, mert nem magyar iskolában tanulsz. — **Fehér fényképész, Nagyszalonta.** Levelezőlapját továbbítottam a kiadóhivatalnak a nyilvánvaló tévedés helyreigazítása végett. — **Barta Ottó és Ágota, Nagybánya.** Sokáig elgyönyörködöttünk nagyanyóval a kirándulásokról felvett képben, de természetesen, még nagyobb lesz az örömünk, ha jobb és nagyobb képet kapunk. Leveleddel meg vagyok elégedve. Várom a folytatást. Édes anyádnak levél ment. — **Preissner Pál, Brassó.** Harmadik gimnazista vagy s még mindig a Cimborára egyik legnagyobb örömed. Vallomásodnak örvendek s hiszem, hogy még ötödik gimnazista korodban is nagy lesz az örömed a Cimborában, amint hogy felsőbb gimnazisták is nagy számmal olvas-

sák. Miért? Mert apró és serdülő gyermekekre való figyelemmel szerkesztem az ujságot. Nagy a szegénység az erdélyi családok nem járathatnak külön ujságot az apró gyermekeknek s külön a nagyobbaknak. Azt a kiadóhivataltól kell megkérdezned, hogy a 10. számban hirdetett tíz könyvből kettőt külön megkaphatsz-e és mennyiért. — **Dienes Zsombor, Kézdivásárhely.** **Márton László, Arad.** **Jalgóczy Jolánka, Sobozsin.** **Suta Janika, Sárköz.** Levelet, levelet, nemcsak megfejtést! **Engel Irmuc, Nagyszalonta.** Még eddig nem igen irhattál, mert I. osztályos vagy, az iskolában csak románul tanultál írni, magyarul írni a te jó édes anyád tanított meg, legyen áldott érette. Már németül is tanulsz, mert apukád német anyanyelvű. Őt is édes anyád tanította meg magyarul. Így van az rendjén, különösen Arany János városában. A kicsi Hédi-két csókold meg helyettem. —

FEJTŐRŐ

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít.

A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

A megfejtések beküldésének határideje a rejtvények megfejtését követő hónap 10-ik napja.

KÉPREJTVÉNY

Beküldte: Tóth Laci.

SZÁMREJTVÉNY

Beküldte: Viola Anna

- 10 16 20 22 49 Játékszer
 5 14 15 21 Ravasz állat
 7 9 25 6 Sovány, vén lovat nevezünk így.
 4 11 11 Régi fegyver
 2 5 24 10 16 8 Kis lányok hajában található
 12 15 14 15 Utszélén húzódik
 1 17 18 Évszak
 25 Mássalhangzó
 1—25. Petőfi egyik költeményének első sora

PONTREJTVÉNY

Beküldte: Halász Mancsi

- ... Gabona
 ... Vízben él
 ... Férfi név
 ... Félnék állat
 ... A nemesszivű ellentéte
 ... Istentől mondják
 ... Az ártatlanság jelképe
 ... Szerszám
 ... Világhírű vizesés
 ... Gyümölcs

Megfejtése: egy híres honleány neve

PÓTLÓREJTVÉNY

Beküldte: Csiszér István

— rnyő	— rany
— alamb	— abola
— sz	— orvos
— tea	— emes
— ó	— ondatlat
— kos	— ormány
— agy	— óta
— áz	— ivat
— rc	— sztály
— oltán	— akodalom
— utó	— erek
— azék	— rszág
— zer	— b
— ovász	— rok
— rem	— ák

Petőfi-vers kezdő sora

PÓTLÓREJTVÉNY

Beküldte: Zádor Imre

— ula	— iros
— utca	— dám
— áh	— ukács
— pa	
— dő	

Megfejtése: egy nagy magyar irodalomtörténész neve.

KÖZMONDÁS FORGACSKOK

Beküldte: Elfer Ida

ZOK, BB, NAP, VE, M, JO, TU,
 HOL, MA, T, RÉB, EGY, IN,
 EGY.

Cimbora

KÉPES GYERMEKLAP

Szerkesztősége: Batanii-Mici (Kisbaczon) via Baraolt Jud. Ódorheiu (Udvarhely m.). E címre küldendők a Cimbora részére szánt kéziratok, az Elek nagypóhoz írott levelek és rejtvény-megfejtések.

Kiadóhivatala: Satu-Mare (Szatmár), Str. Reg. Carol (József kir. herceg-utca) 12. A kiadóhivatalhoz küldendők a lap előfizetési bejelentései, díjai, könyvrendelések és mindennemű a lap küldését, megszüntetését célzó közlemény.

Előfizetési ára félévenként:

Romániában: 200 lej.

Csehszlovákiában: 40 korona.

Magyarországon: 5 pengő.

Jugoszláviában: 70 dinár.